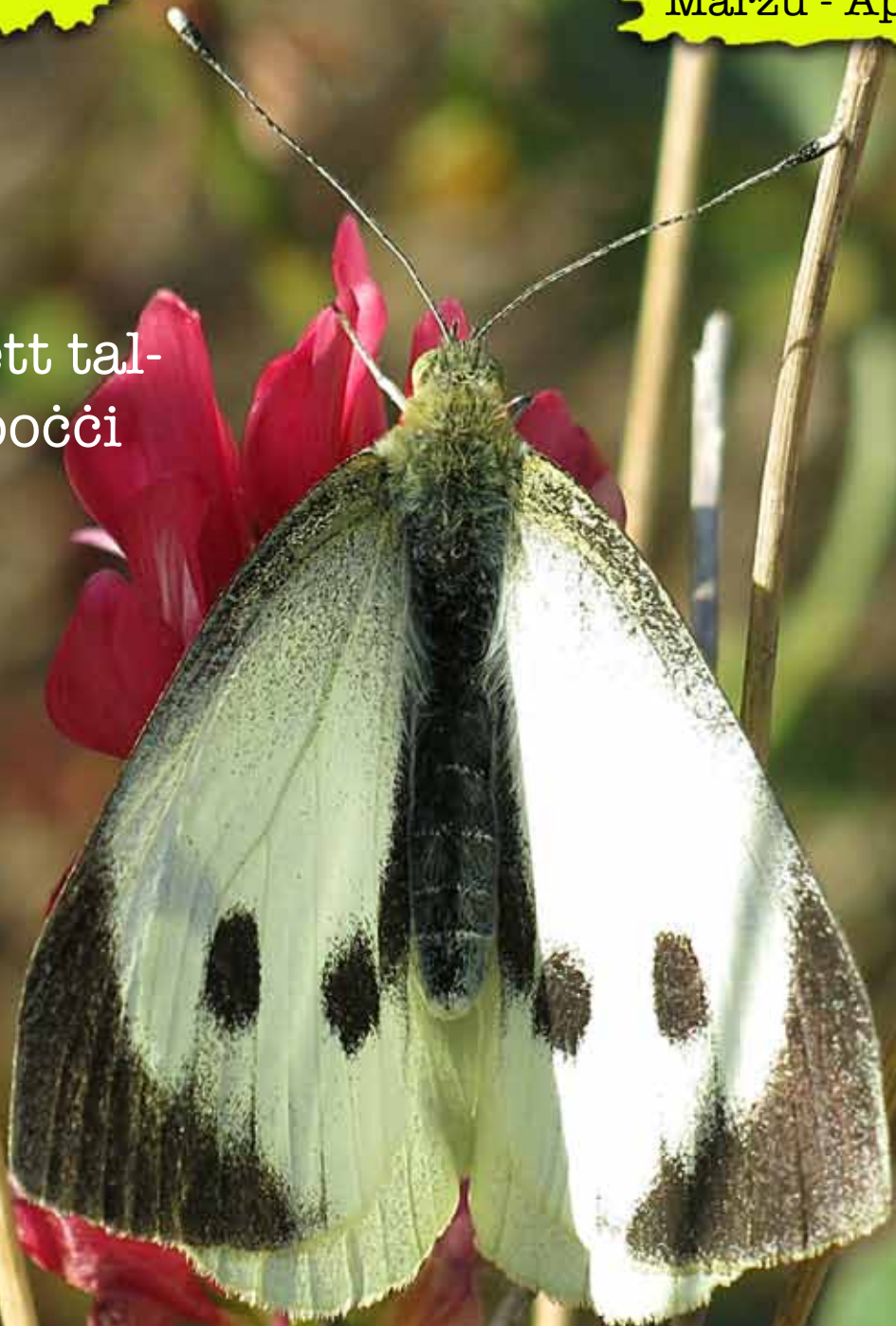

Il-Huttafa

Numru **133**

Marzu - April 2016

Farfett tal-
Kaboċċi

€2 għal min mhux membru

mill-editur

Ħbieb Ħuttaf

Dis-sena r-rebbiegħa ħallietna bix-xewqa! Peress li kellna xitwa kważi bla xita, il-pjanti ma tantx kibru u fjuri ffit fetħu. Imsieken l-insetti li faqqsu jew li ħarġu mill-fosdqa, flok ma sabu kampanja mburgata fjuri u weraq, sabu kważi deżert.

Kull fejn ħriġt fil-kampanja dan l-aħħar, il-ftit pjanti li rajt kellhom il-fjuri ffullati: busuf, naħal, żnażan, friefet, ħanfus, kollha jiddeffsu biex forsi tmisshom qatra nektar. Min jaf kemm insetti ħa jmutu bil-ġuħ dir-rebbiegħa.

Tgħid nistgħu ngħinuhom? Jien naf x'se nagħmel: se niftaħ ristoranti għall-insetti!

Se niġbor kemm niflaħ żerriegħa tal-bużbież, tal-ferla, tal-karfus il-ħmir, tal-bużbież il-baħar, tal-papoċċi, taċ-ċistu, eċċ. Dawn kollha fjuri maħbubin mill-insetti.

Nixtri koċċ qsari kbar, nimliehom bil-ħamrija u nferrex fihom iż-żerriegħa. Fil-ħarifa nsaqqihom ffit ħalli jibdew jikbru.

Fix-xitwa nsib arbuxxelli bħax-xorbett u bil-galbu nieħu biċċiet minnhom. Inħawwilhom fil-qsari ħalli fir-rebbiegħa jtellgħu l-weraq. Maż-żmien jagħmlu wkoll il-fjuri.

Nifrex il-qsari barra madwar id-dar: fil-ġardina, fuq il-bejt, fit-taraġ tal-bejt, fil-ħoġor tat-twieqi, anke fuq l-għatba ta' barra!

Kif jifftu l-fjuri jiftaħ ir-ristorant għall-insetti. Bla ħlas, s'intendi.

Tithajru tifftu ristoranti bħal tiegħi?

Victor

Victor Falzon L-Editur

Victor Falzon

FUQ QUDDIEM

Ritratt ta' Desirée Falzon

Farfett tal-Kaboċċi (Large White *Pieris brassicae*) Dan wiehed mill-iktar friefet komuni ta' Malta. Jismu hekk għax il-weraq tal-kaboċċi huma fost l-ikel favoriti tax-xagħat tiegħu. Diversi friefet jisimhom bil-Malti għall-pjanta li jieklu x-xgħat tagħhom.

Żunżana tax-Xehda mehdija tixrob minn fjura tal-ferla. Kemm ikun aħjar kieku flok noqogħdu nitwerwru minnha, nieqfu ffit u napprezzaw kemm hi sabiħa. X'magna perfetta tan-natura!

Kontenut

Editorjal	2
Aħbarijiet	3
Il-bur salmastru	4-5
Attività	6
X'gara x'waħdadin?	6
Xalata fuq lelluxa	7
Id-deforestazzjoni	8
In-naħal	9
Il-Magħluq tal-Baħar	10-11
L-Għadira s-Safra	12

Kumitat

Ċentrali

Kathleen Mamo (kap) • Desirée Falzon • Victor Falzon

Falko

Sean Bonello • Nicholas Galea • Timothy Micallef

Kordinazzjoni

Hannah Chisholm • Sarah Brady

Klabb

Klabb Ħuttaf huma l-membri żgħar u żgħażaġh (-18yrs) ta' BirdLife Malta. Il-Klabb jorganizza harġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, harġiet bil-lanċa u attivitá ambjentali. Kull xahrejn noħorġu l-magażin *Il-Huttafa* li l-membri jirċievu d-dar bil-posta. Shubija fil-klabb hija €10 fis-sena.

Kuntatt

tel 21347645 / 21347646
imejl info@birdlifemalta.org
imejl tal-magażin
il-huttafa@birdlifemalta.org
websajt www.birdlifemalta.org

Reg.Vol.Org. VO/0052

© BirdLife Malta, April 2016
Disinn u produzzjoni Victor Falzon
Stampat għand Poulton's Print Shop

Kuda rari ...

Nhar il-25 ta' Marzu 2016 tfaċċat fix-Xagħra l-Ħamra **kuda rasha bajda** (white-crowned black wheatear). Din l-aħbar ġeniet ħafna berdwoċers biex imorru jarawha għax dan l-għasfur rarissmu darba biss kien għadu deher f'pajjiżna... fl-1872. Hekk hu, 144 sena ilu! U sal-għada kienet telqet.

u kuda ġdida!

Il-**kuda** (northern wheatear) għandha diversi razez li xi ftit jew wisq jixxiebħu. Waħda minnhom hija s-**Seebohm's wheatear**, razza li f'Malta s'issa qatt ma kienet dehret. Nhar il-31 ta' Marzu 2016 il-ħabib tagħna Aron Tanti lemaħ kuda propju ta' din ir-razza. U kellu l-kamera...

Waww, din mhux biss kienet l-ewwel rekord tas-Seebohm's wheatear f'Malta imma anke fl-Ewropa!

Ir-razza li s-soltu naraw Malta hija din t'hawn taht, li ffit ikollha iswed ma wiċċha...

...filwaqt li din għandha hafna iktar iswed.

Aron Tanti

Ġiet il-ġerrejja !!

Ftit ġimghat ilu kien hemm **nankina** (cream-coloured courser) tiġgerra fl-ajruport. Mhux għax tilfet l-ajruplan imma għax hija għasfur tal-beraħ, ta' art ċatta bi ffit ħaxix, kważi deżert. Għalhekk meta kultant titfaċċa nankina f'Malta, post bħall-ajruport issibu komdu. Qalb dak il-ħaxix baxx mal-ġenb tar-ranwej, din in-nankina għamlet diversi granet tigri u tħuf wara l-insetti fuq dawk is-saqajn ħfief, qisha r-Roadrunner. Minħabba li n-nankina mhijiex komuni f'pajjiżna, ħafna berdwoċers marru jfittxuha halli jitpaxxew b'dan l-għasfur tant eleganti.

Aron Tanti

L-agrett abjad juża s-saqajn twal li għandu biex jimxi fl-ilma tal-bur bla ma jixxarrab. Narawh fil-pases, u jaf idum ġimgħa jew iktar jistrieħ u jistad għall-hut fil-bur qabel ma jkompli l-vjaġġ.

Victor Falzon

Kultant jiffaċċa Malta xi **fjamingu** u l-ewwel ma jfittex huwa post fejn jinzel jistrieħ. L-ambjent li jfittex huwa ilma salmastru baxx fejn joqgħod jistad għall-gambli. Għalhekk ġieli jinzel fis-Salina jew l-Għadira.

Għalkemm żgħar (xi 2cm) l-**amfipodi** jagħmlu xogħol siewi ħafna fl-ilma għax jieklu fdalijiet ta' annimali u pjanti u b'hekk iżommu l-ilma nadif. Huma wkoll ikel għal ħafna għasafar tax-xtut.

Qed nara 7 agretti bojod.

Victor Falzon

Il-**bruka** waħda mill-ftit pjanti li kapaċi jgħixu fis-salmastru. Minħabba li l-melħ huwa ħażin għas-siġar il-bruka tagħmel ħafna 'traspirazzjoni' biex tneħħi l-melħ mill-weraq.

Aron Tanti

Ir-**ruppa** hija pjanta rarissima f'Malta. Tikber fil-bwar salmastru mgħarrqa fl-ilma kemm kemm taħt il-wieċ. Għalkemm tikber fl-ilma mhijiex alga, u tagħmel il-fjuri u ż-żerriegħa.

Alex Casha

Il-**blongun żgħir** ipassi lejn pajjiżna fil-ħarifa u jgħaddi x-xitwa magħna. Ifittex ambjent fejn isib hut u kenn, għalhekk il-bwar tal-Għadira u s-Simar (fejn anke jbejjet) huma perfetti għalih.

'**Traspirazzjoni**. Waqt il-fotosintesi l-pjanti jneħħu l-ilma minn pori fil-weraq.

Bur Salmastru

Desirée Falzon

Aron Tanti

Bur bil-qasab huwa ambjent perfett għall-**gallozz iswed**. Huwa mgerrex u malajr jidhol jigrì jistaħba fil-qasab. Jiekol pjanti, dud, gambli, insetti u anke bużaqq. Ibejjet Is-Simar u l-Għadira.

Victor Falzon

Il-**qasbet ir-riħ** kapaċi tgħix f'ilha li jkun ftit salmastru. Fiha jstkennu diversi annimali, u jbejtu fiha għasafar bħall-bufula tal-qasab. Fis-Simar hemm roqgħa kbira ta' qasbet ir-riħ.

Il-bur salmastru huwa ħabitat rari ħafna f'pajjiżna għax biex jiffirma jrid jithallat ilma ħelu ma' ilma baħar. Dan jigrì f'widien li fihom jingabar l-ilma xita fejn jizbukkaw fil-baħar, f'art li tkun iktar baxxa mill-livell tal-baħar. Hawnhekk l-ilma tal-wied jithallat mal-ilma baħar u jsir salmastru. L-uniċi postijiet f'Malta fejn għadek issib dawn l-elementi flimkien huma fir-riservi tal-**Għadira** (ritratt) u tas-Simar, fil-Magħluq tal-Baħar, fis-Salina u fil-Ballut ta' Marsaxlokk. L-imluħa fil-bur salmastru tvarja minn staġun għal ieħor: fix-xitwa jkun iktar ħelu minħabba x-xita imma fis-sajf jevapora ħafna ilma u l-ilma jsir iktar mielaħ. Għalhekk il-flora u l-fawna tal-bwar salmastru jridu jkunu kapaċi jgħixu f'ambjent li dejjem jinbidel. Dawn l-annimali u pjanti speċjali jgħixu jew fl-ilma jew fi truf ix-xatt, u jkunu adattati skont f'liema ħabitat jgħixu.

Fuq il-Magħluq tal-Baħar hemm iktar f'paġni 10-11.

Denis Cachia

Il-**monakella** tbejjet l-Għadira għaliex hemm issib l-ambjent u l-ikel li għandha bżonn. Togħhod max-xatt fejn tnaqqi dud u insetti mir-ramel.

Victor Falzon

Il-**bużaqq** l-unika ħuta Maltija li tgħix fil-bwar salmastru. Hija rari u l-ikbar numri qegħdin fir-riservi tal-Għadira u s-Simar. Tikber sa xi 8cm imma tbid mijiet ta' bajd.

Imxejnienha...

BirdLife Malta

Il-Mixja għan-Natura tat-13 ta' Marzu 2016 saret u marret tajjeb. It-temp habat se jinki ftit u anke kellna xi ħalba żgħira xita imma mbagħad iċċara u kulhadd mexa u wasal qawwi, shiħ u niexef! Tlaqna minn ħdejn l-Istazzjoni il-Qadim ta' taht l-Imdina, gbidna lejn id-Dwejra u Bingemma, għaddejna miż-Żebbiegħ, ksirna lejn San Martin, inżilna lejn il-Wied tal-Pwales u spicċajna fil-Bajja tax-Xemxija, b'kollox 10km kemm kemm skorruti. Ħdejn Is-Simar kien hemm xi kraft u tpingija, imbagħad tqassmu r-rigali lil min ġabar xi flus. Fl-aħħar kulhadd rikeb it-trasport lura lejn ir-Rabat.

Flus b'kollox ingābru €450, li se jintnefqu biex nagħmlu iktar bird tables. Dawn il-bird tables qegħdin ftit ftit inqassmuhom fl-iskejjel kollha ta' Malta u Għawdex ħalli iktar għasafar iżuru l-ġonna tal-iskejjel u ħalli iktar studenti jgawduhom.

Grazzi kbira li dawk li ġew jimxu u ġabru xi flus, u grazzi wkoll lil-Leaders għall-għajnuna imprezzabbli tagħhom.

Desirée Falzon

Iktar ma narmaw bird tables iktar l-għasafar isibu x'jieklu fix-xitwa.

X'gāra x'wāhdadin?

Victor Falzon

Victor Falzon

L-erika (Mediterranean heath) hija arbuxxell sabiħ li fix-xitwa jimtela bukketti ta' fjuri żgħar qishom qniepen roża, kif jidher fir-ritratt tax-xellug. Ftit ġimghat ilu sibt din ir-roqgħa erika bl-uċuh kollha kannella. **X'taħsbu li gāra?**

- Faraqhom xi hadd.
- Mietu bl-għatx għax kellna xitwa niexfa.
- Attakkahom dudu li jgerrem l-għeruq u joqtol il-pjanti.
- Bexxhom nassab u qatilmom ħalli jarma mansab flokhom.
- Normali li l-fjuri jsiru kannella meta jinxfu.

Twegiba f'pagna 8

Xalata fuq Lelluxa

Minhabba li ffit ghamlet xita dix-xitwa, kiber hafna inqas **lellux** mis-soltu. Ghalhekk qed niddedikaw dil-pagna lil din il-gmiel ta' fjura u lil disgħa mill-hafna kljenti lelluxin!

Aron Tanti

busuf

Victor Falzon

dubbiena tal-frott

Victor Falzon

seffud

Desiree Falzon

hadranija tal-ward

Aron Tanti

dubbiena

Victor Falzon

dliela safra

Desiree Falzon

dubbiena dakar

Desiree Falzon

seffud

Jien ukoll naghmel festa fuq il-lellux. Festa ta' insetti!

Barra dawn jezistu hafna speci oħrajn ta' dubbien, ħanfus u sfieded li jżuru l-fjuri tal-lellux. Il-brimba mħattba hija predatur li l-kulur tagħha iġhinha tistaħba fil-fjuri, fejn tistenna l-insetti jinżlu...

Victor Falzon

brimba mħattba

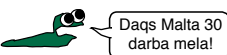
Sean Bonello

Deforestazzjoni

Probabbli smajtu bil-kelma *deforestazzjoni* u tafu wkoll xi tfisser. Deforestazzjoni hija l-proċess li fih il-bniedem jibdel masġar f'art mingħajr siġar. Is-siġar jinqatgħu għal skopijiet differenti, pereżempju biex jagħmlu spazju biex tinbena l-art, jew jifthu spazju għall-agrikultura. Hu meqjus li **qegħdin jinqerdu madwar miljun ettaru ta' foresti kull sena.**

l-bniedem. Wiehed mill-effetti tad-deforestazzjoni hu li hafna hamrija tispicċa titkaxkar barra minn lokha u tintilef hafna drabi fil-baħar. Dan qed ikollu impatt negattiv fuq in-natura.

il-bijodiversità Id-deforestazzjoni naqqset hafna l-²bijodiversità tal-foresti u l-imsaġar. Dan wassal biex eluf ta' speċi, minn insetti sa animali kbar bħall-orangutan, kif ukoll siġar u fjuri ġew ³estinti jew qegħdin f'riskju kbir ta' estinzjoni.

Daqs Malta 30 darba mela!

X'impatti qed ikollha?

L-impatti tad-deforestazzjoni huma kbar u negattivi.

l-ilma L-ilma naturali ma jinstabx biss f'ibħra u xmajjar, imma wkoll taħt l-art. Hafna minn dan l-ilma ta' taħt l-art jittella' mill-għeruq tas-siġar, li b'mod naturali mbagħhad jerħuh fl-arja. Dan il-proċess jgħin biex id-dinja jkollha atmosfera kkontrollata u umda kif suppost. Barra minn hekk, dan il-proċess inaqqas iċ-ċans li l-art tinfaqa' bl-ilma u tikkawża 'għargħar. Id-deforestazzjoni qed twassal għal atmosfera iżjed niexfa u żżid iċ-ċans ta' għargħar.

Il-hamrija hija waħda mill-iktar elementi importanti fin-natura. Minnha jiddependu tant u tant speċi ta' siġar u pjanti, miljuni ta' animali, fosthom insetti, għasafar u anke

X'nistgħu nagħmlu?

Inqajmu kuxjenza

Inqajmu kuxjenza fuq il-kwistjoni. Infiehm u lill-ħbieb u l-familja dwar id-deforestazzjoni u l-effett tagħha fuq l-ambjent.

Nużaw ir-riżorsi bil-galbu

Nagħmlu użu responsabbli tar-riżorsi bħal injam, karti u anke plastik, billi nużaw u nerġgħu nużaw flok narmu l-affarijiet mill-ewwel, innaqqsu l-ħela bla bżonn, innaqqsu x-xiri ta' affarijiet *disposable*, u ngħinu fir-riċiklar tal-materjali. B'hekk innaqqsu l-bżonn li jinqatgħu iktar siġar min-natura.

Nużaw injam sostenibbli

Ma nixtrux għamara u għodda magħmulin minn injam li ġej minn foresti tropikali (eż. kewba, iroko, teak) għax dawn mhux qed jithawlu siġar flokhom. Nużaw injam minn imsaġar sostenibbli, fosthom tal-abjad, tal-aħmar u ballut.

Inħawlu siġra

U s'intendi b'kull siġra li nħawlu nkunu qed inpattu għal siġar oħrajn li nqatgħu.

Victor Falzon

Kont mingħalija li għargħar siġra. Iva, imma tfisser ukoll *flooding*.

¹għargħar. Meta l-art tinfaqa' bl-ilma wara hafna xita, tfur xmara, eċċ. (*flooding*)

²bijodiversità. Il-varjetà ta' hajja

³estinzjoni. Meta animal jew pjanta jinqerdu għal kollox minn post jew mid-dinja

Jekk hemm xi sugġett ambjentali li tkunu tixtiquana niktbu dwaru f'din ir-rokna, ibagħtulna imejl fuq il-huttafa@birdlifemalta.org

nahla tal-ghasel

in-Nahal

Desirée Falzon

Qatt tajt każ li n-nahal li tara mal-fjuri mhux kollha l-istess? Jew forsi kont qed tibza' wisq biex tersaq viċin? Fil-fatt jekk ma tagħmilx mossi f'salt tista' tosserva n-nahal mill-qrib bla periklu ta' xejn. Għandna hafna tipi ta' nahal u jgħixu differenti imma kollha jieklu l-polin u n-nektar tal-fjuri.

Il-fjuri għandhom kuluri **ultravjola** li ahna ma narawx imma n-nahal jarawhom. Jużaw dawn il-kuluri bhala gwida biex isibu n-nektar. Il-fjuri żviluppaw dal-kuluri apposta għan-nahal għax għandhom bżonnhom biex imexxu l-polin minn fjura għal ohra halli ssir iż-żerriegħa.

Parti minn xehda tan-nahla tal-ghasel mibnija fis-selvaġġ

L-iktar nahla familjari hija n-**nahla tal-ghasel**, dik li tghix f'komunità. Dawn jibnu xehda minn xama' li jipproduċi ġisimhom, u jagħmlu l-ghasel biex jitingħu liż-żghar. Ix-xehda tkun magħmula minn hafna tubi forma ta' heksagon waħda hdejn l-ohra. F'hafna minnhom ir-regina tbid bajda, f'ohrajn jahżnu l-ghasel.

Xi nahal iqatta' dwawar mill-weraq u jinforra t-toqba tal-bejta bihom!

Werqa minn siġra ta' Ġuda

Hafna nahal huwa **solitarju**, jiġifieri jgħix waħdu. Jagħmlu bejta f'toqba li jsibu jew li jhaffru huma stess. In-nahla tbid fit-toqba u thalli l-ikel għaž-żghar meta jfaqqsu. Imbagħad tkahhal id-dahla halli hadd ma jsibilha l-bajd.

Nahla tal-granfi

Nahla tat-toqob

Kif nista' ngħin lin-nahal?

- Taqtax fjuri. In-nahal minnhom jiekol u minnhom jagħmel l-ghasel biex jitma' ż-żghar.
- Tibzax min-nahal. Jekk ma tbeżżagħhomx ma jagħtux kasek. Osservahom u għallim lil haddiehor kif iġib ruħu magħhom.
- Aghmel djar għan-nahal solitarju: aqbad injama jew biċċa ħajt fil-ġnien u taqqabha b'hofoż żghar ta' daqsijiet differenti. Gawdi n-nahal iżurhom.
- Iftah ristoranti għan-nahal (ara p. 2)!

Mela, l-isem xjentifiku ta' dawn huwa *Rhodanthidium siculum* u *Osmia kohli*.

Min staqsiek?

Elisabeth Conrad

Il-Magħluq tal-Baħar

Kif jafu dawk li żaru l-bajja ta' Marsaskala, dan mhuwiex xi post remot fejn ma tantx tara nies – anzi, dan post ferm popolari ma' hafna Maltin u turisti. Għalhekk forsi f'it nimmaginaw li hawnhekk se nsibu Sit Natura 2000, imma hekk hu!

Dari kien ikbar

Is-Sit Natura 2000 huwa magħruf bhala l-Magħluq tal-Baħar, kanal ta' ilma li qiegħed f'tarf il-Wied ta' Sant' Antnin. Kif inhu ovvju meta taraw dan il-post, dan il-kanal ta' ilma ma ffirmax b'mod naturali. Dak li illum jidher li hu kanal wieħed darba kien żewġ għadajjar. Dawn kienu thaffru fi żmien il-Kavallieri biex jintużaw għal skopijiet ta' 'akwakultura.

Illum-il ġurnata l-ilma li nsibu f'dan il-kanal jiġi mix-xita, mill-għelieqi tal-viċin, jew jidhol mill-baħar. Ghalkemm hemm

triq li tifred il-kanal mill-baħar, taht it-triq hemm żewġ katusi li jhallu l-ilma jghaddi bejn il-baħar u l-Magħluq.

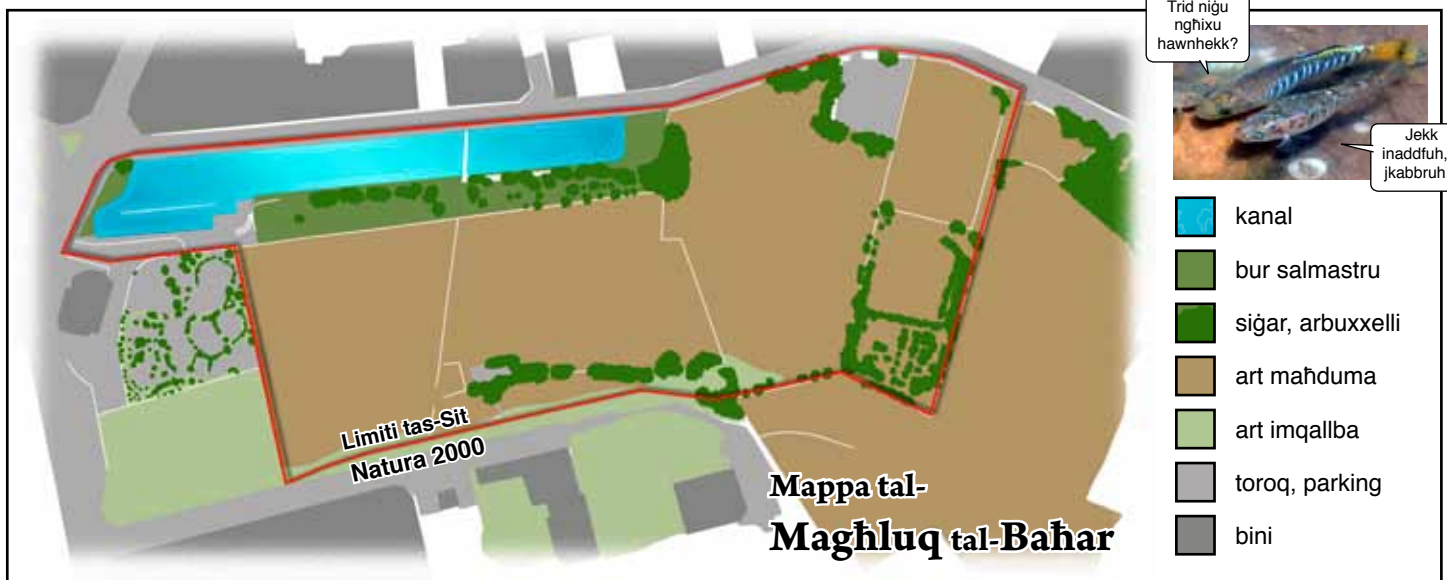
Fil-passat dan il-bur salmastru kien żgur mifruq fuq medda art hafna ikbar u x'aktarx li fl-inħawi kien hawn ukoll l-ambjent tal-gharam tar-ramel. Sfortunatament illum ma fadal xejn wisq minn dan, hliet dan il-kanal żgħir ta' ilma.

Ambjent rari

Forsi qed tghidu: "U allura? Għalfejn huwa importanti dan il-kanal żgħir ta' ilma, kważi mitluf qalb il-bini?" Ir-raġuni hija sempliċi: għaliex dan huma wieħed mill-ftit ambjenti ²salmastri li għad għandna fil-Gżejjer Maltin.

Fejn hu?

Il-Magħluq tal-Baħar qiegħed fil-qalba ta' Marsaskala.

Natura 2000 hija sensjela ta' postijiet madwar l-Ewropa fejn in-natura hija protetta. B'kollox hemm iktar minn 27,300 sit Natura 2000, u 39 minnhom qeghdin f'Malta.

Mal-ġnub dojoq ta' dal-kanal ta' ilma nsibu ambjent ta' ³bur salmastru, bi pjanti speċjalizzati ħafna li jifilhu livelli għoljin ta' melħ u li ma jistgħux jgħixu f'ambjenti oħra. Fost l-iktar importanti nsibu **s-simar tal-baħar**, speċi rari li qiegħda fil-periklu li tinqered mill-Gżejjer Maltin. Insibu wkoll pjanti oħra tal-ambjenti salmastru, bħall-**ħaxixa tal-irmied xewwikija**, **l-almeridja**, u **s-swejda tal-baħar**.

Victor Falzon

Il-bużaqq *Aphanius fasciatus* sar rari f'pajjiżna għax f'itit baqa' mill-ħabitat li jgħix fih.

Dar għall-bużaqq?

Ma nistgħux nitkellmu fuq il-Magħluq mingħajr ma nsemmu l-**bużaqq**, ħuta li, bħall-pjanti li semmejna, kapaċi tgħix f'ambjenti salmastru, u li hi l-unika ħuta ta' din it-tip illi tinstab b'mod naturali f'Malta. Din l-ispeċi hija wkoll mhedda u importanti ħafna fil-kuntest Ewropew; il-popolazzjoni li kien hemm fil-passat fil-Magħluq kienet inqeredet, għalhekk fis-Snin Disgħin kienu ntelqu numru ta' bużaqq biex tinbeda popolazzjoni ġdida. Sfortunatament jidher li l-popolazzjoni li tinstab hemm illum ukoll qed tbatu, kemm għax hija żgħira imma anke minħabba tniġġis tal-ilma u r-rimi ta' skart.

Bżonn urġenti ta' kura

Kif nahseb illi faċli tapprezzaw, dan huwa sit li tassew jeħtieġ kura u attenzjoni kbira; l-iżvilupp diġà qered ħafna mill-ambjent naturali li darba kien jinstab fil-bajja ta' Wied il-Għajn. Baqa' biss fdalijiet, hekk imsejha refuġja, tal-ambjent naturali. Dan il-ftit li fadal irridu nieħdu ħsiebu b'reqqa kbira.

Alex Casha

Is-swejda tal-baħar xewwikija *Salsola kali* tniġġez ħafna!

Desirée Falzon

L-almeridja *Salicornia ramosissima* taħzen l-ilma fil-weraq.

¹akwakultura. Trobbija tal-ħut

²salmastru. Ilma helu mħallat mal-ilma baħar

³bur salmastru. Ambjent umdu li fih jgħixu speċi li jifilhu għall-imluha (ara paġni 4-5).

L-Għadira s-Safra

Ħa tikber jew ħa togħsfor?

L-Għadira s-Safra hija biċċa xatt żgħira matul il-Coast Road ta' Baħar iċ-Ċagħaq. Ma tidher xejn speċjali imma fil-fatt hija Sit Natura 2000 minħabba xi pjanti rari u endemiċi li jikbru fiha. Dan l-aħħar it-triq inbriet mill-ġdid u tressqet ftit 'il ġewwa, u x-xatt kiber ftit. Għalhekk bi ftit ħsieb u kura l-Għadira s-Safra issa tista' titkabbar b'iktar mid-doppju u l-pjanti rari jkollhom iktar fejn jinfirxu. X'se jiġri tgħid? Min ħa jirbaħ? In-natura? Jew xi tliet gabbani oħra tal-ġelati u l-krips?

